

Guyyaa Qiyaamaa Maaltu Adeemsifama-Kutaa-2

Description

Assalaamu aleikum wa rahmatullahi wa barakaatuh. Akkam jirtu obboleeyyan koo? Jireenyi badhaadhaa? Eeti, jireenyi badhaatu taati yoo nuti imaana (amantii) guyyaa Qiyaamatiif qabnu daballee fi hojii gaggaarii hojjanne. Guyyaa Qiyaamatti amanuun wanta nama horii irraa adda baasudha. Sababni isaas, Guyyaan Qiyaamaa gahuumsi ilma namaa eessa akka taâ€™e murteessa. Akkasumas, namoonni wanta fagoo fi ammatti ijaan hin mulâ€™annetti amanuun horii irraa addaan bahuu. Jireenyi addunyaa tanaa gabaabdu fi iddo qormaatati. Dhalli namaa jirenyaa addunyaa tanatti qoramuun Guyyaa Qiyaamaa buâ€™aa (firii) qormaata isaa ni arga. Namni qoramee buâ€™aa qormaata isaa yoo hin argin faaydan qoramu maali ree? Kanaafu, Guyyaa Qiyaamaa akka dhufu kanarraayis hubachuun ni dandaâ€™ama. Ilmi namaa addunyaa tana keessatti qorame akkanumatti kan hafuu miti. Kufaati fi milkaaâ€™inni isaa Guyyaa Qiyaamaa ni beekkama. Akkasi mitiree?

Kutaa darbe irraa itti fufuun wantoota Guyyaa Qiyaamaa adeemsifaman mee haa ilaallu.

3. Walitti qabamuu namootaa

Namoonni erga qabrii (awwaalcha) isaanii keessaa yaaâ€™anii booda oydii maashar (bakka walitti qabamaatti) walitti qabamu. Qurâ€™aanni fakkii qabrii keessaa namoonni yaaâ€™anii gara lallabaa (waamaa) fiigan haala kanaan nutti agarsiisa.

يَوْمَئِذٍ يَتَبَعُونَ الدَّاعِيَ لَا يَعْجَلُهُ وَخَسَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ
 فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هُمْ سَا

â€œGuyyaa san lallabaa hordofu; asii fi achi irraa dabuun isaaniif hin jiru. Sagaleen hunduu Rahmaaniif (Rabbiif) gadi jetti. Shokosaa malee homaa hin dhageessu.â€ (suuratu Xaahaa 20:108)

Namoonni jalqaba dachii irratti dhufan irraa kaasee hanga dhuma isaaniitti osoo homaa hin hafin walitti qabamu. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€TMaala) ni jedha:

قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ

Jedhi â€œDhugumatti, isaan jalqabaas taâ€TMee isaan boodaas [ni kaafamu]â€

لَمْ جُمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتٍ يَوْمَ مَعْلُومٍ

Beellama Guyyaa beekkamaa keessatti walitti ni qabamu.â€ Suuratu Al-Waaqiâ€TMah 56:49-50

Namoonni jalqaba uumamanii fi dhumarra dhufan tokkollee osoo hin hafin walitti qabamu.

Rabbitiin (subhaanahu wa taâ€TMaala) ni jedha:

وَيَوْمَ نُسِرُ الْجِبَالَ وَتَرَىٰ الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشْرَنَهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ

â€œGuyyaa Nuti gaarreen bakkaa kaafnee fi dachii dirree wal-qixxaataa taate argita; isaan (namoota hundaa) walitti qabna. Isaan irraas nama tokkollee duubatti hin hanbifnu.â€

وَعَرِضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفَّا لَقَدْ جَئْنُوكُمْ كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ

رَعَمْتُمُ الَّذِينَ نَجَعَلَ لَكُمْ مَوْعِداً

â€œHiriiran Gooftaa kee fuunduratti dhiyefamu. [Innis ni jedha], â€œDhugumatti akkuma yeroo jalqabaa isin uumnetti Nutti dhuftan. Garuu Nuti beellama kan isiniif hin goone gootanii yaaddan .â€ (Kana jechuun â€œGuyyaan Qiyaamaa hin jiru.â€TM jechuun kijibsiisaa turtan)â€ Suuratu Al-Kahf 18:47-48

Bishaan keessatti haa nyaataman, ardii keessa haa liyan, bineensan haa nyaataman, bakka fedhan haa seenan, Rabbitiin bakka hundaa isaan fide walitti qaba. Kana gochuu irraa wanti Isa dadhabsiisu tokkollee hin jiru.

Rabbitiin ni jedha:

يَرْبِّ ظُلْمَاتٍ عَلَيْهِمْ وَالْأَوَّلُ مِنْهُمْ يُبَشِّرُ بِالْأَنْوَافِ وَالْآخِرُ مِنْهُمْ يُنْذَرُ بِالْأَذْيَافِ وَالْأَوَّلُ مِنْهُمْ يُبَشِّرُ بِالْأَنْوَافِ وَالْآخِرُ مِنْهُمْ يُنْذَرُ بِالْأَذْيَافِ

â€œEessallee yoo taatan Rabbitiin [Guyyaan Qiyaamaa] hunda keessanuu ni fida. Dhugumatti, Rabbitiin waan hundaa irratti Dandaâ€TMaadha.â€ Suuratu al-Baqara 2:148

Haati muâ€™mintoota tan taate Aaâ€™ishaan (Radiyallahu anhaa)akkana jechuun gabaaste, Ergamaan Rabbii (SAW)akkana osoo jedhanu dhagahee jira, â€œ**Guyyaa Qiyaamaa namoonni miila duwwaa, qullaa fi kan hin kittaanamne taâ€™anii walitti qabamuâ€** Anis ni jedhe, â€œYaa Ergamaa Rabbii! Dubartoonni fi dhiironni bakka tokkotti walitti qabamuun gariin garii osoo wal ilaalanuu moo?â€ Ergamaan Rabbii (SAW) ni jedhe, â€œYaa Aaâ€™isha! Gariin garii ilaalu irra dhimmichi garmalee ulfaatadha.â€ [Sahih Muslim 2859](#) a

Namni guyyaa san yoom achi garagalee qullaa namaa ilaala. Dhimmi qiyaamaa garmalee ulfaataa waan taâ€™eeef. Hundi isaanitu, adabbii cimaa jalaa bahuuf nafsi, nafsi (lubbuu koo, lubbuu koo) jedha. Namoonni qaama qullaa qabrii keessaa yaaâ€™anii iddo walitti qabamaatti erga walitti qabamanii booda Nabiyoonni, namoonni gaggaariin Rabbitti amananii fi hojji gaggaarii hojjataa turan, uffata kabaja uwatifamu. Jallattoonni fi kaafiroonni immoo uffata salphinnaa uwatifamu.

Guyyaa kana namni jalqaba uwatifamu, Nabii Ibraahiim (aleeyh salaam).

Ibn Abbaas akka gabaasetti, Ergamaan Rabbii (SAW)akkana jedhan:

â€œ**Guyyaa Qiyaamaa namoonni qullaa fi kan hin kittaanamne taâ€™anii walitti qabamu.**

Namoota hundaa dursee namni jalqaba uwatifamu Ibraahiim (aleeyh salaam).â€™ Ergasii Ergamaan Rabbii (SAW) aayaa tana ni qaraâ€™an, â€œ**Akkuma uumama duraa jalqabnetti issa deebifna.**â€ (suuratu Anbiyyaa 21:104)â€ [Sunan an-Nasaâ€™i 2082](#)

Guddinnaa fi Ulfatinnaa Guyyaa Qiyaamaa

Qurâ€™aanni Guyyaa Qiyaamaa kan nama dhamaasu fi rifachisu taâ€™uu isaa nuuf hima. Guyyaa iiji isaanii dhamaatu, lubbuun isaanii garmalee dhiphattu fi onneen isaanii kokke itti geettudha.

Wantoota gurguddaa guyyaa kana adeemsifaman keessaa yuniversiin guutuun barbaadaâ€™uu fi diddigamuudha. Rabbiin wanta gara fuunduraatti uumamu hunda beeku, dachiin akka sochootu, gaarreen akka bakka buqqaâ€™anii fi bikkittinaâ€™an, galaanonne akka walitti makamanii fi ibiddi itti qabsiifamu, samiin akka dhodhootu, naannoftu fi wantoonni biroo akka uumaman nutti beeksisee jira. Bakka baayâ€™eetti Qurâ€™aana irraa ilaalu ni dandaâ€™ama.

Guyyaa Qiyaamaa Haala Ilma Namaa

Guyyaa kana haalli ilma namaa baayâ€™ee garagara. Asitti haala namoota kaafira taâ€™anii, Muslimtoota badii hojjatanii fi warroota gaggaarii (saalihota) hanga dandaâ€™ameen ni ilaalla.

Haala Kaafiraa

Kaafira jechuun nama Rabbii gaditti wanta biraan gabbaru ykn Rabbitti amanuu didu ykn harkaanota imaanatti nama amanuu diduudha. Kufr jechuun wanta tokko dhoksuudha. Namni kufrii hojjatu kaafira kan jedhameef dhugaa fi ragaalee ifa bahan waan dhoksuufi ykn fudhachuu diduufi. Ragaan Guyyaa Qiyaamaa agarsiisu osoo isa fuundura jiru, â€œGuyyaan Qiyaamaa hin jiruâ€ jechuun waakkata. Kanaafi, adabbiin kaafira Guyyaa Qiyaamaa guddaadha.

Haala kaafira Guyyaa kanaa mee muraasa isaanii haa ilaallu:

Rabbitin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) haala kaafirotaa yommuu qabrii keessaa bahanii haala kanaan ibsa:

٤٣
يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سَرَّاً كَانُوكُمْ إِلَى نَصْبٍ يُوَفِّقُونَ

Guyyaa qabrii keessaa ariifataa bahan; isaan waan gara taabotaa fiigan fakkaatu.

٤٤
خَشْعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهُقُهُمْ ذَلَّةً ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ

Ijji isaanii gadi jettee salphinni isaan haguuga. Sun Guyyaa isaan sodaachifamaa turaniidha.â€ Suuratu Al-Mââ€TMaarij 70:43-44

Addunyaa irratti akkuma gara taabota gabbaranii fiigaa turan Guyyaa qabrii keessaa yaaâ€TManiis gara madda sagalee fiigu. Garuu guyyaa kana gammadaa fi of tuulaa osoo hin taâ€TMin salphattoota taâ€TManii fi ijji isaanii sodaan guuttamte gara ooydi maashar fiigu. Aayaa (keeyyata) Qurâ€TMaanaa bira keessatti:

وَلَا تَحْسَبْ بَكَ اللَّهُ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا
يُؤْخِرُهُمْ لِيَوْمٍ تَسْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَرُ
٤٥

â€œRabbiin waan miidhaa hojjattooni (Zaalimoni) raawwatan irraa dagataa taâ€TMuu hin yaadin. Kan Rabbiin isaan tursiisuuf Guyyaa isa keessa ijji sodaadhan bobaastudha.

مُهْطِيعِينَ مُقْنِعِينَ رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَعْدَاهُمْ

٤٦
هَوَاءٌ

[Gara waamichaatti] fiigaa mataa isaanii kan olkaasan taâ€TManii [ijji isaani olkaati]. Ijji isaaniis gara isaaniitti hin deebitu. Qalbiin isaanis duwwaadha.â€ Suuraa Ibraahim: 42-43

â€œNamoonni gariin zaalimoonni addunyaa tana keessatti jirenyaa gammachu fi mijaaâ€TMa yommuu jiraatan ni ilaalu. Namoonni akkanaa akekachisa Rabbii ni dhagahu, garuu jirenyaa tana keessatti kan isaanitti buâ€TMu hin argan. Aayan armaan olii tuni qabiinsa dhumaa isaan itti adabamanii fi san booda adabbii kana jalaa miliqku hin dandeenye tan agarsiistudha. Kuni kan adeemsifamu guyyaa ijji sodaan bobaastu fi libsachuu kan hin dandeenyedha. Sodaan gara hundaan isaan marsa.

Itti aansuun fakkii namoota fiiganii fi fuula isaanii asii fi achi hin garagalchine agarsiisa. Mataa isaanii olkaasu, kana barbaadanii osoo hin taâ€TMin garmalee isaan irratti waan jabaatee fi oli gadi sochoosu waan hin dandeenyefi. Ijji isaanii gara sodaa arganii ilaalti. Ijji hin libsattu, isaanitti hin deebitu. Qalbiin isaanii sodaa cimaa irraa kan kaâ€TMee duwwaa fi qullaadha. Wanta yaadachuu fi hubachuu dandaâ€TMan homaa of keessaa hin qabdu, sodaa cimaan waan guuttamteef. Kuni Guyyaa Rabbiin warroota miidhaa raawwatan (zaalimoota) itti tursiisudha. Guyyaa san sodaadhaan guuttamanii bakka isaanii dhaabbatu.â€

Guddinnaa fi ulfaatinna Guyyaa kanaa irraa kan kaâ€™e, Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) irra deddeebiâ€™uun ilma namaa akeekachiisa. Akkana jedha:

وَأَنذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا
آخِرُنَا إِلَى أَجْكَلٍ قَرِيبٌ نُحْبُ دَعْوَتَكَ وَنَتَسْبِعُ الرَّسُولَ أَوْلَمْ
تَكُونُوا أَقْسَمُهُمْ مِنْ قَبْلٍ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ

﴿٤٤﴾

â€œGuyyaa adabbiin isaanitti dhufee, warri miidhaa hojjatan, â€œGooftaa keenya! Hanga beellama muraasatti nu tursiisi; waamicha Kee awwaannee Ergamtoota Keetis hordofnaa.â€ Jedhan san namoota akeekachisi. â€œSila isin kanaan dura, â€œ[Addunyaa irraa gara aakhira] deemsi nuuf hin jiruâ€™ jechuun kakachaa hin turreeâ€ (suuratu Ibraahim 14:44)

Ammas zaalimota Guyyaa kana adabbii isaan eeggatu mee ilaali.

وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقْرَنِينَ فِي الْأَصْفَادِ

﴿٤٩﴾

â€œGuyyaa san badii hojjattoota sakaallaa (sansalata) keessatti walitti qindaaâ€™anii (hidhamanii) argita.â€

سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطْرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهَهُمُ النَّارُ

﴿٥٠﴾

â€œQamiisin isaanii â€œQaxiraanaa (reenjii)â€irraayyi. Ibiddis fuula isaanii ni haguuga.â€ Suuratu Ibraahim 14:49-50

Reenjii jechuun dhangalaâ€™oo gurraacha furdaa taâ€™ee fi daddafe hin dhangalaanedha.

Falmii warroota ibiddaa

Warrooni kafaranii fi miidhaa hojjataa turan yommuu adabbiin ibiddaa isaanitti dhaghamu akkuma jaalallee fi fira isaanii jibban ofillee jibbu. Jaalalli imaana irratti gadi hin dhaabbanne gara diinummatti jijjirama. Rabbiin ni jedha:

الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌ لِلْأَمْتَقِينَ

﴿٦٧﴾

â€œJaalalleewan Guyyaa san isaan Rabbiin sodaatan malee gariin gariif diina.â€ Suuratu Az-Zukhruf 43:67

Warroota Rabbiin sodaachaa turan malee jaalalleewan Guyyaa Qiyaamaa diina walitti taâ€™u. Sababni isaas, adabbiii badaa kanatti situ na geesse jechuun wal falmu. In sha Allah falmiin warra ibiddaa hin dhumanne itti fufna..

Kitaaba wabii

[Al-Qiyaamatul Kubra](#)-fuula 60-â€!, by Umar Suleymaan Al-Ashqar

Date Created

February 24, 2018

Author

admin